

Ременюк Ю.Ю., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н.

РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В СТРУКТУРІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Незважаючи на те, що правова система України зародилась ще в XI-XII століттях, питання проблем розвитку правової системи продовжують бути актуальними. Це зумовлено демократизацією і трансформацією нашого суспільства. Поряд з аналізом правової системи необхідно також відмітити актуальність вивчення правової культури суспільства, що виступає її невід'ємним елементом. Сучасна правова система України заснована на принципах, що є характерними для романо-германського типу правової системи. Але правова культура, як її невід'ємний елемент, потребує дослідження та подальшого удосконалення, не відповідає стандартам, які притаманні більшості європейських країн.

Питанню розвитку правової системи та правової культури приділяли увагу такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як С. Алексєєв, В. Бабкін, О. Зайчук, М. Марченко, Н. Оніщенко, В. Селіванов, Ю. Тихомиров та інші.

Взагалі, термін правова система означає структурно впорядковану, цілісну та стійку взаємодію суб'єктів національного права, що забезпечує правопорядок задля розвитку суспільства країни. Серед елементів правової системи виділяють право, правові установи, механізм правового регулювання, права, свободи і обов'язки громадян, право реалізаційний процес, законність, правопорядок, юридичну практику і правову ідеологію, що включає в себе і поняття правової культури [1, с. 56].

Правова культура виступає елементом загальної культури суспільства, що виникає в результаті існування і діяльності людини у сфері права. Саме правова культура закріплює сукупність правових знань, принципів права і правової діяльності, правових звичаїв, рівень розвиненості особи в сфері права, ступінь праворозуміння і дотримання правових норм суб'єктами права.

На думку Н. Оніщенко, правова система України має базуватися не на традиційних засадах юридичного позитивізму, який тлумачить право винятково як продукт вольових дій та рішень вищих суб'єктів державної влади, а на праворозумінні як мірі свободи рівних суб'єктів, на принципі верховенства права, його взаємообумовленості з принципом верховенства закону, розгляд їх не як взаємовиключних, а як взаємодоповнюючих категорій [2, с. 260].

Соціальну активність права зумовлюють єдність правової норми і правової поведінки, що в свою чергу є основою прямого взаємозв'язку між правовою системою України та правовою культурою. Також цей зв'язок підкріплений наявністю такого поняття як правосвідомість, що визнається невід'ємним елементом правової системи багатьма вченими [3, с. 64].

Правову культуру можна розглядати як систему цінностей, що досягнуті людством у галузі права. Серед правових цінностей вирізняють активність суб'єктів права у правовій сфері, ефективність правового регулювання, юридичну техніку, розвинуту правову науку, добровільність виконання вимог правових норм. Систему цінностей в галузі права, що існують в реальному функціонуванні в суспільстві, називають правовою реальністю, яка у структурному відношенні збігається з поняттям «правова система».

Проблеми правової культури зумовлені рівнем розвитку її основних показників: якістю системи законодавства, відповідністю права вимогам справедливості та свободи, а також загальним принципам права, рівнем правотворчої та правореалізаційної культури, ступенем участі громадян в управлінні державою, станом законності і правопорядку, формами і методами правового регулювання, якістю роботи правоохоронних органів, рівнем правосвідомості громадян і, що дуже важливо, посадових осіб.

Але найсуттєвішою проблемою сучасної демократичної правової культури України можна назвати проблему правового нігілізму. Правовий нігілізм являє собою деформаційний стан правосвідомості особи, групи, суспільства, який характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, цінності права, зневажливим ставленням до правових принципів і традицій, однак виключає злочинний намір [3, с. 64-65].

Основними причинами появи нігілізму є неупорядкованість і нестабільність законодавства, з його «пробілами» і недоліками, а також низька правова культура українського суспільства, що залежить від показників, що були перелічені вище.

Існує ряд засобів, що можуть звести правовий нігілізм в Україні до мінімуму. Це підвищення якості законодавства, забезпечення довіри суспільства та авторитету державної влади, вдосконалення системи правоохоронних органів і, тим самим, зміцнення законності і встановлення правопорядку. Що стосується правової культури, важливими чинниками в подоланні правового нігілізму є збереження самобутності правової культури, підвищення якості професійного навчання юристів, посадових осіб, а також покращення рівня правової освіти і поваги до права у інших громадян України.

Отже, оскільки саме правова культура виступає зв'язком між іншими елементами правової системи, важливо приділяти достатньо уваги її розвитку у процесі розбудови правової, демократичної держави. Адже

саме правова культура являє собою рушійну силу демократизації українського суспільства, на основі правової культури можна оцінити рівень розвитку усієї правової системи країни.

Література

1. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Ред. кол. вид.: В. Я. Тацій (голова ред. кол.) [та ін.] ; Акад. прав, наук України. Х.: Право, 2008. Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – 2008. – 726 с. – 551 с.

2. Оніщенко Н. Лекція професора Н.Оніщенко «Правова система як об'єкт пізнання загальнотеоретичної юриспруденції»/ Н. Оніщенко // Право України. – 2012. – № 1-2. – С. 258-272.

3. Макеева О.М. Правова культура як елемент правової системи / О.М. Макеева // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 4. – С.64-67.

УДК 343 (043.2)

Рутвян К.О., студентка,
Інститут прокуратури та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет ім. Я.Мудрого,
м. Харків, Україна
Науковий керівник: Кальницький Е.А., к.ф.н., доцент

ЗЛОЧИН ЯК ПАРАДОКСАЛЬНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС

Питання злочинності завжди було і буде актуальним, оскільки саме цивілізація стала каталізатором виникнення злочинності, ми можемо стверджувати, що знищити її неможливо. Враховуючи такі реалії, вчені почали висувати тезу, що злочинність є нормою для суспільства – це і є парадоксом.

До проблеми філософії злочину як соціального явища вже зверталися Ф.Ліст, Г.Тард, Р.Дюркгейм, Р.Мертон, В.А.Бачинин, О.Л.Творіна, О.М.Балавацька-Калінська, Ю.Б.Курилюк та ін.

Спочатку слід з'ясувати: чому ж злочинність вважається явищем соціальним? Перш за все, це явище існує у людському суспільстві. По-друге, злочинність є однією з форм соціальної поведінки людини. По-третє, в ролі злочинців виступають члени суспільства, які посягають на різні суспільні відносини. І по-четверте, злочинність є соціальною за своїми причинами, за своїм безпосереднім вираженням та кінцевими наслідками, а також за характером засобів боротьби з нею.

Що ж до парадоксальності такого явища як злочин? Спираюсь на філософські розробки Р.Дюркгейма та його послідовників, ми можемо